

Saksbehandler: Øystein Hagerup

Kommunedirektør/rådmann:

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
029/23	Kommunestyret	20.03.2023

Krav om sak til kommunestyret - Haugaland brann og redning IKS

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Karmøy kommunestyre tar saken til orientering. Det iverksettes ikke forvaltningsrevisjon av Haugaland brann og redning IKS.

Kommunestyret 20.03.2023:

Behandling:

Innlegg og forslag HBR IKS 20/3 2023 - krav om revisjon, foreslått av Rune Midtun, Fremskrittspartiet

Vi ser dessverre igjen et forsøk på trenering fra kommunedirektørens side i denne saken.

Det hevdes at det foreligger tilstrekkelig og tilfredsstillende dokumentasjon på de konkrete spørsmålene som er stilt, mens kravet var at det ble forberedt en sak der kommunestyret kunne ta stilling til og vedta en forvaltningsrevisjon av Haugaland Brann og Redning IKS.

Kommunedirektøren ønsker åpenbart å revidere seg selv og vil ikke å ha uavhengige som ser på saken.

Dette fremstår som svært betenkelig.

I egen revisjonen foreligger heller ingen beregninger over hva som er reelle kostnader for innbyggerne i Karmøy.

Det fremstår som svært uheldig om vi ikke skal kunne se oss selv i kortene, når det tross alt er innbyggerne sine penger vi forvalter.

Vi kan jo kort nevne at motstanden mot å foreta revisjon av HBR IKS og kommunens rolle i dette, var i tillegg til budsjettet, en av hovedgrunnene til FrP valgte å skille lag med det som var posisjonen i fjor høst.

Da kommunedirektøren ikke viser vilje til å imøtekomme vårt krav om en uavhengig revisjon vil vi fremme følgende forslag:

FORSLAG TIL VEDTAK:

Karmøy kommune igangsetter snarest en uavhengig forvaltningsrevisjon av Haugaland Brann og Redning IKS der også kommunens rolle og fremtidige forpliktelser gjennomgås og belyses. Deloitte

velges til å utføre revisjonen.

I revisjonen må det bl.a. avklares:

- Hva er selskapets reelle samlede lånegjeld, og er denne i tråd med selskapsavtalen § 7-1, og er IKS loven §22 femte ledd ivaretatt?
- Er selskapets regnskap i tråd med selskapsavtalen?
- Burde Karmøy kommunestyre vært forelagt en sak om revidering av selskapsavtalen i forbindelse med Haugesund kommunes uttreden fra HBR IKS i 2020?
- Er selskapsavtalen p.t. i overenstemmelse med kravene i IKS-loven § 4 annet ledd?
- Er den økonomiske avtalen for uttreden av kommunene Etne og Suldal gyldig? Herunder er utløsningssummene fastsatt til andelenes nettoverdi ved oppsigelsesfristens utløp og overstiger utløsningssummen verdien av Etne og Suldals innskudd? Er de regnskapsførte verdiene etter regnskapsloven lagt til grunn uten videre, eller er det gjort en konkret vurdering?
- Hva har vært de reelle årlige kostnaden for 2020-2022 for hver av deltagerne i HBR IKS, medregnet lån og forpliktelser?

Bygging av nytt beredskapssenter på Raglamyr stilles i bero inntil revisjon av HBR IKS er foretatt og sammen med evt. ny revidert selskapsavtale er behandlet og godkjent av Karmøy kommunestyre.

Habilitet

Midtun (FRP) reiste spørsmål om ordfører Nilsen (AP) sin habilitet, og fremmet påstand om at ordfører har partsinteresse i saken med henvisning til ordfører har vært forhandlingsleder ved andre eieres uttreden fra HBR IKS.

Ordfører redegjorde for sin habilitet:

Ordfører var medlem i forhandlingsdelegasjonen i HBR IKS, og har forholdt seg til regelverket.

Ordfører Nilsen (AP) fratrådte, og varaordfører Rygh (KRF) tiltrådte som møteleder under habilitetsvurderingen.

44 representanter til stede.

Votering:

Nilsen (AP) ble vedatt habil med 35 stemmer mot 9 representanter (7 FRP, 1 UA, 1 R).

Varaordfører Rygh (KRF) fratrådte som møteleder, og ordfører Nilsen (AP) tiltrådte.

45 representanter til stede.

Realitetsvurdering:

Midtun (FRP) fremmet følgende forslag:

Karmøy kommune igangsetter snarest en uavhengig forvaltningsrevisjon av Haugaland Brann og Redning IKS der også kommunens rolle og fremtidige forpliktelser gjennomgås og belyses. Deloitte velges til å utføre revisjonen.

I revisjonen må det bl.a. avklares:

- Hva er selskapets reelle samlede lånegjeld, og er denne i tråd med selskapsavtalen § 7-1, og er IKS loven §22 femte ledd ivaretatt?
- Er selskapets regnskap i tråd med selskapsavtalen?
- Burde Karmøy kommunestyre vært forelagt en sak om revidering av selskapsavtalen i forbindelse med Haugesund kommunes uttreden fra HBR IKS i 2020?

- Er selskapsavtalen p.t. i overenstemmelse med kravene i IKS-loven § 4 annet ledd?
- Er den økonomiske avtalen for uttreden av kommunene Etne og Suldal gyldig? Herunder er utløsningssummene fastsatt til andelenes nettoverdi ved oppsigelsesfristens utløp og overstiger utløsningssummen verdien av Etne og Suldals innskudd? Er de regnskapsførte verdiene etter regnskapsloven lagt til grunn uten videre, eller er det gjort en konkret vurdering?
- Hva har vært de reelle årlige kostnaden for 2020-2022 for hver av deltagerne i HBR IKS, medregnet lån og forpliktelser?

Bygging av nytt beredskapssenter på Raglamyr stilles i bero inntil revisjon av HBR IKS er foretatt og sammen med evt. ny revidert selskapsavtale er behandlet og godkjent av Karmøy kommunestyre.

Votering:

Innstillingen ble vedtatt med 35 stemmer, mot 10 stemmer (7 FRP, 1 R, 2 UA) for forslag fremsatt av Midtun (FRP).

KST- 029/23 Vedtak:

Karmøy kommunestyre tar saken til orientering. Det iverksettes ikke forvaltningsrevisjon av Haugaland brann og redning IKS.

Saksutredning

Sammendrag

Det er fremmet krav om sak hvor kommunestyret kan ta stilling til om det skal vedtas forvaltningsrevisjon av Haugaland brann og redning IKS (HBR), på bakgrunn av ulike spørsmål knyttet til selskapets virksomhet. Kommunedirektøren mener det er tilstrekkelig og tilfredsstillende informasjon knyttet til selskapet, og anbefaler kommunestyret ikke å prioritere forvaltningsrevisjon av selskapet.

Bakgrunn for saken

Etter kommunelovens § 11-3 skal en sak settes på saklisten dersom minst 1/3 av organets medlemmer krever det. Det ble i forbindelse med kommunestyremøtet 13.2 levert inn et slikt krav, signert 20 av kommunestyrets representanter. [Se vedlegg]

I kravet er det bedt om følgende:

Kommunedirektøren forbereder sak til neste kommunestyret med revisjons forslag på HBR IKS.

- Det skal legges vekt på oppfølging og lovlighets kontroll av selskaps avtalen, samt økonomisk tap/gevinst for deltakerne.
- Styret sin oppfølging av selskaps avtalen og representantskapet sin rolle.
- Investering på Raglamyr legges i bero til revisjon er ferdig og det legges frem markedsriktig leieavtale, samt godkjent selskaps avtale for flytting.
- Belyse reelle kostnader for Karmøy kommune og innbyggerne.

Det er i tillegg reist flere spørsmål i skrevet. Disse besvares nedenfor.

Kommunedirektøren tolker bestillingen slik at det ønskes at kommunestyret skal ta stilling til om

det skal bestilles en forvaltningsrevisjon knyttet til Haugaland brann og redning IKS (HBR). Det tas i tillegg opp spørsmål rundt selskapsavtalen og et ønske om å stille prosjektet med ny hovedbrannstasjon i bero. Kommunedirektøren ser derfor behov for å kommentere særskilt disse forholdene. I tillegg vil denne saken belyse de spørsmål som er reist i saken, og som vil være naturlig at inngår i kommunestyrets vurdering av behovet for forvaltningsrevisjon.

Forholdet til ny selskapsavtale

Karmøy kommunestyre hadde ved to anledninger høsten 2022 spørsmålet om ny selskapsavtale til behandling.

- Ved behandlingen 28.11. ble det vedtatt å utsette saken med begrunnelse i et ønske om svar på forhold rundt økonomi og saksdokumentasjon.
- Det ble utarbeidet svar på spørsmålene forut for saksbehandlingen i kommunestyret 12.12. Det ble også i dette møtet vedtatt å utsette saken, dette med bakgrunn i flere nye spørsmål knyttet blant annet til utredelseskostnader for Haugesund og Etne, beregnet leiekostnader for brannstasjon og andre spørsmål.

Fra 1.1.23 har Etne kommune gått ut av selskapet, og Suldal kommune vil gjøre det samme fra 1.6.23. Kommunedirektøren har derfor ikke fremmet selskapsavtalen på nytt, da det er behov for å oppdatere avtalen som følge av at disse kommunene nå ikke lenger vil være en del av selskapet.

Kommunedirektøren vil peke på at Karmøy kommune som største eier av Haugaland brann og redning IKS har et ansvar for å sikre at selskapet har en gyldig selskapsavtale. Når kommuner går ut av selskapet, vil det være behov for å gjøre vedtak om ny selskapsavtale.

Kommunedirektøren oppfatter at det i denne saken reises spørsmål om flere forhold som til dels ligger utenfor hva selskapsavtalen regulerer. En eventuell forvaltningsrevisjon av selskapet eller avklaring av andre politiske spørsmål knyttet til selskapet bør etter kommunedirektørens vurdering ikke være til hinder for at kommunen som ansvarlig eier bidrar til at selskapet får en selskapsavtale som er gyldig og begrenset til de faktiske eierne i selskapet per i dag. Administrasjonen arbeider sammen med øvrige eierkommuner for å bidra til at HBR får en selskapsavtale som først og fremst skal sikre at det er samsvar mellom selskapets reelle eiere og selskapsavtalen.

Spørsmål

I krav om sak er det pekt på flere spørsmål knyttet til HBR. Administrasjonen har vært i kontakt med HBR for å etterspørre mer dokumentasjon. Spørsmålene er kort besvart under.

«HBR DRIV OG ØKER GJELDEN SOM ER LANGT UTOVER DET SOM ER TILLATT I GJELDENDE SELSKAPSAVTALE OG SKJULER DELTAGERNES EGENTLIGE KOSTNADER.»

Selskapsavtalen regulerer lånegjeld. I gjeldende selskapsavtale er lånerammen satt til 20 mill. kroner. Per utgangen av 2022 var selskapets lånegjeld 16,3 mill. kroner. HBR har oversendt brev fra selskapets revisor, som bekrefter dette.

«REGNSKAPET ER IKKE FØRT I HENHOLD TIL SELSKAPSAVTALEN»

Det er gjort vedtak om å endre den opprinnelige selskapsavtalen og å føre regnskap etter kommunale regnskapsprinsipper. Dette er vedtatt i representantskapet og i eierkommunene. For Karmøy kommune ble det gjort vedtak om dette i [kommunestyresak 144/18](#). HBR har oversendt brev fra selskapets revisor som bekrefter dette, som betyr at selskapet ikke har innmeldingsplikt

for årsregnskapet til Regnskapsregisteret.

«PENSJONSAVTALEN BLE IKKE TATT INN I HBR FRA DEN ENKELTE KOMMUNE, MEN STARTET PÅ NYTT. VI KAN IKKE SE AT DETTE BLE KONKURRANSEUTSATT.»

Selskapet oppgir at samtlige ansatte har fått videreført en ordning med KLP i tråd med gjeldende regelverk. HBR ble opprettet gjennom en virksomhetsoverføring etter arbeidsmiljølovens regler, hvor det fremgår at de ansatte har rett til å ta med seg de pensjonsrettighetene de hadde. Det vises til vedlegg om informasjon om rettigheter ansatte har ved etablering av felles brann- og redningstjenestene, datert 8. juni 2018.

«DEN ØKONOMISKE SIDEN RUNDT DELTAKERE SOM HAR FORLATT SELSKAPET ER IKKE I HENHOLD TIL IKS-LOVEN. DELTAKER SOM HAR FORLATT SELSKAPET HAR FÅTT BEREGNET UTTREDEN ETTER SINE INNSKUDD OG IKKE ETTER NETTOVERDI. FØLGELIG SÅ SITTER GJENVÆRENDE DELTAKERE IGJEN MED GJELDEN. KARMØY KOMMUNE HAR OVER HALVPARTEN AV DETTE. «

Avtalene som er gjort med de aktuelle kommunene er gjort i medhold av lov om interkommunale selskaper § 30, hvor det fremgår at man kan fravike fra selskapets nettoverdi i beregning av utløsningssum. Representantskapet opprettet et forhandlingsutvalg bestående av ordfører i Tysvær, ordfører i Karmøy, kommunaldirektør i Vindafjord og daglig leder i Haugaland brann og redning IKS. Fremforhandlede avtaler er lagt frem i eiermøte, og vil formelt bli vedtatt i representantskapet i april 2023.

Selskapet oppgir at avtalene er basert på å innfri partenes forventninger om en balansert og rettferdig avtale, og at avtalene er kvalitetssikret av partenes revisjonsselskap og jurister.

Selskapet oppgir videre at «Der det er gjort investeringer over lånerammen, vil låneforpliktelsene overføres parallelt med det som er lånefinansiert på uttredelsestidspunktet. For Suldal og Etne gjelder dette to kjøretøy der retter og plikter er innarbeidet i avtalen».

Avtalene kan leses her:

<https://www.hbre.no/styremoter/styremote-14-12-22-article524-967.html?instance=0>

«BRANNSTASJONEN PÅ RAGLAMYR SKAL LEIES TIL HBR FOR EN SUBSIDIERT PRIS. KARMØY KOMMUNE HAR DERMED SKJULTE UTGIFTER PÅ BRANN PÅ 6-10 MILLIONER.»

Selskapsavtalen for HBR bygger på et prinsipp om at kapitalutgifter og driftsutgifter som gjelder brannstasjonsbygg skal beregnes etter selvkostprinsippet, og faktureres selskapet fra den enkelte kommune.

Avtalene som gjøres har følgende betingelser. Kapitalutgifter beregnes ut fra nedskrevet historisk kostpris, basert på en annuitetsmodell med nedbetaling over 50 år, og en kalkylerente som tilsvarende den samme renten som brukes i kommunens selvkostregnskaper (f.eks. for å beregne vann- og avløpsgebyrer etter selvkost). Denne kalkylerenten justeres årlig. Eventuelle ombygginger/påkostninger som bokføres som investering, øker grunnlaget for beregning av kapitalutgifter. Øvrige faktiske utgifter faktureres akonto, og med endelig avregning ved årets utløp basert på de faktiske utgiftene ved driften knyttet til for eksempel forsikringer, kommunale avgifter, strøm, vedlikehold, vaktmestertjenester, brøyting, serviceavtaler osv.

For hovedbrannstasjonen på Raglamyr inngås det egen avtale med vertskommunen (Karmøy) etter tilsvarende prinsipper for selvkost. Karmøy kommune får dekket kommunens kapitalkostnader til tomt og bygg, i tillegg til driftsutgifter i tilknytning til denne.

«DAGLIG LEDER OG STYRELEDER FORETAR DISPOSISJONER SOM IKKE ER HJEMLET I SELSKAPSAVTALE, OG REPRESENTANTSKAPET GODTAR OG BER KOMMUNESTYRET OM ENDRINGER ETTERSOM HVA HBR IKS HAR FUNNET PÅ. DETTE ER IKKE DEMOKRATISK ELLER RIKTIG I HENHOLD TIL IKS-LOVEN. HBR IKS KJØPER AKSJER OG PLANLEGGER FOR LEIEINNTEKTER RUINDT FEIING OG SALG AV TJENESTER SOM SKAL GÅ I EGET REGNSKAP.»

Det rettes her alvorlige påstander mot selskapet. I det følgende svares det ut på de deler av spørsmålsstillingen som er konkretisert, dvs. kjøp av aksjer og vurderinger rundt salg av tjenester.

Selskapet har oversendt brev fra selskapets revisor som bekrefter at selskapet ikke har investeringer i aksjer og andeler utover pålagt kapitaltilskudd i KLP.

HBR har opplyst at det har vært vurdert salg av tjenester etter forespørsel fra Etne kommune. Dette er per i dag ikke aktuelt. I selskapsavtalens § 1-3, som regulerer formålet med selskapet, er det åpnet for at HBR kan søke å selge tjenester knyttet til forebyggende og beredskapsrelaterte tjenester mv. Dette kan blant annet bidra til økte stordriftsfordeler i selskapet.

Kommunedirektøren kan for øvrig ikke forholde seg til generelle, udokumenterte og ikke-konkretiserte påstander.

Forholdet til ny hovedbrannstasjon

Det er vedtatt å bygge nytt beredskapssenter på Raglamyr. En ny hovedbrannstasjon skal dekke flere funksjoner i HBR, som er nærmere omtalt i sakens om lå til grunn for vedtaket 9. mai 2022. Prosjektet ligger inne i vedtatt handlingsprogram med oppstart av hovedbrannstasjonen i 2023 og ferdigstilling i 2024. Prosjektet er i disse dager klart for utlysning.

Den nye hovedbrannstasjonen skal også erstatte dagens Bø og Vormedal stasjoner. Det har i lengre tid vært en problemstilling at dagens brannstasjoner ikke overholder dagens krav, og det foreligger pålegg fra Arbeidstilsynet tilbake fra 2016. Det ble i 2018 gjennomført nytt tilsyn fra Arbeidstilsynet da HBR nå var å regne som tilsynsobjekt, og det ble gitt et oppdatert pålegg på de samme forhold. Det vil ha betydelige kostnader å oppgradere Bø og Vormedal stasjoner for å tilfredsstille kravene, noe som er vurdert som lite hensiktsmessig når det jobbes med en ny stasjon til erstatning for disse. Selskapet har jobbet tett med kommunene og Arbeidstilsynet for å finne løsninger. På grunn av opprettelsen av HBR og arbeidet med nye stasjoner har det tatt lang tid fra Arbeidstilsynets opprinnelige pålegg. Arbeidstilsynet har overfor selskapet krevd gyldige og forpliktende vedtak i kommunene med stasjoner dette gjelder innen 1.1.23. Det er meldt inn til Arbeidstilsynet at gjeldende budsjettvedtak gir finansiering av ny hovedbrannstasjon med ferdigstilling i 2024.

Dersom det vedtas at Karmøy setter arbeidet med ny hovedbrannstasjon på vent, vil det kunne være et vedtak som ikke innfrir kravet fra Arbeidstilsynet. Kommunen er ikke kjent med omfanget av en slik oppfølging. Kommunen kan komme i en situasjon hvor det vil påløpe dagmulkter. Det er i media kommet frem at arbeidstilsynet i flere tilfeller har varslet tvangsmulkt på grunn av manglende godkjenning av brannstasjoner i størrelsesorden 7000-7500 kroner per ukedag, og kan dermed utgjøre millionbeløp per år. Det presiseres at denne størrelsen er svært usikker.

Andre forhold

Det er pekt på at selskapet, gjennom vedtak i representantskapet, har gjort vedtak om å erstatte ordningen med personlige varamedlemmer til styret, med en ordning med numeriske varamedlemmer. Dette er en praksis som ikke har samsvart med selskapsavtalens ordlyd. Det er

imidlertid i tråd med vedtak i representantskapet om å endre praksis, noe som er innenfor representantskapets fullmakt å avgjøre, og selskapet har innhentet er juridisk vurdering som konkluderer med at dette er et spørsmål som representantskapet etter IKS-lovens regler har adgang til å vedta selv. Kommunedirektøren vil peke på at det er uheldig at dette ikke tydelig har vært innarbeidet i de offentlige dokumentene i selskapet, men tar dette til orientering. Dette er nå klargjort i selskapsavtalen som ligger tilgjengelig på selskapets nettsider:

<https://www.hbre.no/om-oss/styrende-dokumenter/>

Endring av plan for forvaltningsrevisjon

Kommunestyret har vedtatt en plan for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroll. Det er normalt delegert til kontroll- og kvalitetsutvalget å foreta endringer i denne planen, men kommunestyret har full anledning til selv å foreta endringer. Kommunestyret kan derfor velge å vedta at det skal bestilles en forvaltningsrevisjon av Haugaland brann og redning IKS, med instruks om å prioritere gjennomføring av dette. Dette må da gjennomføres innenfor det budsjettet kontroll- og kvalitetsutvalget disponerer til forvaltningsrevisjoner, med mindre kommunestyret gir særskilt bevilgning til dette.

Kommunedirektørens konklusjon

Det er opp til kommunestyret selv om de vil vedta endringer i plan for forvaltningsrevisjoner. Prioriteringer av slike skal normalt gjøres på bakgrunn av en risiko- og vesentlighetsvurdering av hvor behovet er størst.

I krav om sak om mulig forvaltningsrevisjon av HBR er det gitt en begrunnelse i form av flere spørsmål og påstander knyttet til selskapet. Kommunedirektørens vurdering er at det foreligger tilstrekkelig og tilfredsstillende dokumentasjon på de konkrete spørsmålene som er stilt. Kommunedirektørens anbefaling er derfor at kommunestyret ikke vedtar forvaltningsrevisjon av selskapet og dermed opprettholder vedtatt plan for forvaltningsrevisjoner og eierskapskontroll.

Dersom kommunestyret ønsker en forvaltningsrevisjon for selskapet følger det ikke automatisk av dette at andre prosesser knyttet til selskapet skal stoppes opp. I denne saken er det særlig pekt på to forhold. For det første at kommunen som eier har et ansvar for å bidra til at kommunens selskap har en gyldig selskapsavtale når forutsetningene endres som følge av at enkelte kommuner har vedtatt å gå ut av selskapet. For det andre er det klare ulemper ved å utsette arbeidet med ny hovedbrannstasjon, hvor selskapet og kommunen kan bli satt i en posisjon hvor det kan komme betydelige negative reaksjoner fra Arbeidstilsynet dersom vedtak om å erstatte Bø og Vormedal stasjoner utsettes eller stoppes.

Vedlegg:

hbr_vedlegg_revisorbekreftelse

hbr_vedlegg_rundskriv pensjon

vedlegg_hbr_leiepriser

hbr vedlegg arbeidstilsynet Dok - 2022.09.26 - svar på pålegg AT

hbr_vedlegg_Arbeidstilsynet svar på pålegg referanse 2019 17476 oppdatert status 18.01.2023 ver 03

Krav om sak til kommunestyret - selskapsavtalen for Haugaland Brann og Redning IKS